

Učitelji i učenici u književnom djelu “NEMIRI U RAJU”

(Ivo Perić, *Nemiri u raj*,
Geaidea, Zagreb 2013., str. 280)

U redovima prosvjetnih djelatnika u Hrvatskoj uvijek je bilo i posebno nadarenih pojedinaца, koji su se isticali i ističu i svojim stvaralačkim radom kao pedagoški pisci, književnici, znanstvenici, slikari, kipari i skladatelji. Jedan je od tih među našim suvremenicima i dr. Ivo Perić (1930.), pedagoški pisac, znanstvenik (povjesničar) i književnik. Njegov sveukupni spisateljski opus vrlo je obiman. Taj opus i dalje raste (posljednih godina isključivo književnim ostvarenjima).

Nakon romana “Sve o Marietti” (2011.) i zbirke novela “Tri sudbine” (2012.) Perić se, evo, predstavlja i svojim najnovijim, upravo izašlim djelom: zbirkom novela i pripovijedaka: “Nemiri

u raj”. U ovoj su zbirci zastupljne mnoge društvene teme, koje su privukle autorovu književnu pažnju: probijanje pojedinaca iz sela u grad radi zaposlenja i boljega života, iluzije i deziluzije tog probijanja, težnje pojedinaca i društvena stvarnost, ostavljanje rodnoga doma i iseljavanje u tuđinu, formiranje familija i familijarni život, patnje i stradanja u ratovima, pojave amorálnih ponašanja i bogaćenja bez rada, shvaćanja i vladanja bahatih pojedinaca, nemiri u miru, moć i nemoć vlasti, bezobzirnost i moć klanova, zakoni i bezakonje, pravo i nepravo, spletke i spletkari, djelovanja i stajališta čestitih ljudi, oblikovanja javnoga mnijenja..., ukratko čitav život kao takav na užem i širem društvenom prostoru. Autorove su simpatije stalno na strani rada, reda, poštenja, doprinošenja općem dobru i onih koji nedužno pate i stradavaju. S posebnim simpatijama autor uočava i ističe profesionalnu svijest učitelja, marljivost učenika, odgovorno vršenje roditeljskih dužnosti, iskaze humane

uzajamnosti, uvažavanje znanja i iskustva, gajenje i iskazivanje poštovanja i ljubavi čovjeka prema čovjeku.

Navest ću ovdje neke primjere iz zbirke “Nemiri u raju”, koji konkretiziraju prednje konstatacije iz domene odgoja i obrazovanja. Učenik Jerko Grdić, zvani Šore, bio je vrlo bistar i znatiželjan. Kad je počeo pohađati osnovnu školu u svome selu Kamovu, roditelji su zadužili od njega pet godina stariju mu sestru Jelku “da zaštitnički pazi na njega i kad ide u školu i kad se vraća iz škole, a uz to i da svakodnevno kontrolira koje đačke poslove treba obaviti kod kuće i kako ih obavlja”... “Šore je od početka volio školu i rado je učio. Jelki, kao svom kućnom kontroloru, nije zadavao nikakvu brigu. Želio je biti i ostati samostalan, uvjeren pritom da je najbolje onako kako on shvaća i izvršava svoje đačke obveze. Njoj, međutim, nije bilo po volji Šorino ponašanje na putu do škole i od škole do kuće, zbog čega se nekoliko puta požalila roditeljima. Kao što je svojim vršnjacima u školi želio dokazati da je najbolji učenik u razredu, tako im je izvan škole želio dokazati da je i fizički jači od bilo kojega od njih. Često se, kad je išao u školu ili kad se vraćao iz škole, naguravao s njima. Bilo je među njima i tuče i to ne šakama, već njihovim đačkim torbama. U tim su slučajevima iz tih ratnički sukobljenih torba ispadale škatule s piscim priborom, kutijice s bojama, priručna računala, bilježnice, čitanke... To odmjeravanje snaga i borilačkih vještina nije za njih bio pravi boj, već zapravo njihova svojevrsna igra, nakon koje su i dalje ostajali školski prijatelji”.

Nalazi se tu i iskaz o Ivanu Staziću, učitelju u Kamovu. “Svoga učitelja Ivana Stazića, rođenog na otoku Ugljanu i školovanog u Arbanasima kraj Zadra, Šore je istinski poštivao. Poštivali su ga podjednako tako i ostali učenici. Jer, njegov učiteljski i ljudski autoritet nije stican strogošću, već ozbiljnošću, odgovornošću i dobrotom. Bio je razborit, taktičan, strpljiv, tih, radin i zanimljiv, imao je vrlo ugodan glas i srce u kojemu je bilo beskrajno mnogo brižne ljubavi za svakog učenika. Ophdio se i sa njihovim roditeljima kao sa svojim suradnicima i prijateljima. U seoske kuće nije zalazio, jer za to nije imao vremena”.

Date su zanimljive informacije i o Anti Juriću, mladom seoskom učitelju, koji je počeo učiteljevati u školskoj 1949/50. godini. Volio je svoje zvanje. Marljivo je i znalački poučavao svoje učenike. Pisao je i pjesme. Nastavni ga je posao ispunjavao punim zadovoljstvom. Međutim, stvarnost izvan škole bila je do krajnosti gruba i ta ga je grubost činila vrlo nezadovoljnim. “Selo, u kojemu je živio i radio, kao uostalom i sva okolna sela, tinjala su u svojoj potištenosti. Seljacima su prisilno oduzimani takozvani viškovi žita, vina, ulja, masti i stoke. Tjeralo ih se prisilno i na učlanjivanje u *seljačke radne zadruge*, jer je nova vlast, po uzoru na sovjetske kolhoze, nastojala kolektivizirati i ovdašnje seljaštvo. Seljacima, koji su odbijali ulazak u te zadruge ili koji su opozvali svoj iznuđeni pristanak, nametani su visoki

porezi, koje nisu mogli platiti u zadanom roku od petnaest dana. Zbog neplaćanja tako određenog im poreza uslijedile bi ovrhe. Kotarski su ovrhovitelji, uz asistenciju milicije, plijenili vino, žito, stoku, pa čak i neka oruđa za poljoprivredni rad. Bilo je i prisilnih mobilizacija radne snage. Mobilizirani muškarci između 17 i 60 godina, i mobilizirane djevojke, odvođeni su širom Hrvatske na javne radove, gdje su bili u tijeku izgradnja cesta, prokopi kanala, gradnja školskih i bolničkih zgrada, sječa šuma ili pošumljavanje, ukrcaj i iskrcaj teretnih željezničkih vagona. Neki su pojedinci, proglašeni kao informbirovci, bili uhićeni, te odvedeni u nepoznato"... Sva su ta saznanja duboko mučila učitelja Antu, koji se morao "praviti kao da to ne vidi i ne čuje". Inače, da je protestirao na bilo kakav način, postao bi stradalnik. "Državni su zaposlenici, među koje je spadao i Ante, imali pravo na racionirano snabdijevanje: primali su mjesečni minimum prehrambenih artikala i točkice za godišnju kupnju ponešto odjeće ili obuće. To je snabdijevanje bilo toliko jadno da je više ponižavalo, nego stvarno pomoglo. Ante je, kao učitelj, doslovno gladovao".

U jednoj se pripovijetci govori i o četvorici gimnazijalaca: Vesni, Ani, Marini i Božu, koji bijahu odlični i u svakom pogledu uzorni učenici. Vesna je za Drugog svjetskoga rata ostala bez oca, koji je poginuo. Majka joj je bila zatočena u nacističkom logoru u Ravensbrücku. Preživjevši preteške godine robije, majka se potkraj svibnja 1945. vratila u svoj Varaždin. O svojoj je Vesni sa zadovoljstvom govorila: "Moja mi je Vesnica jedino svjetlo koje mi je preostalo. Veoma je podložna odgoju, a ima i izrazito zdrave kriterije u samoodgoju. Po svojim razboritim shvaćanjima ozbiljnosti života znatno je zrelija od životne dobi u kojoj se nalazi. S njom razgovaram o svemu kao s prijateljicom. Odlična je učenica, gimnazijalka. Uči strane jezike, svira klavir. Odgovorno se ponaša. Njena emotivnost i misaonost su izvrsno raspoređeni. Istančano zapaža i logički zaključuje".

O Nadi Farčić, gimnazijskoj profesorici engleskog i njemačkog jezika, nalazi se u jednoj pripovijetci ovaj zapis: "Profesorici Nadi je to bilo prvo radno mjesto, početak njezine profesionalne službe. Izgledala je mladoliko, a i bila je mlada: tada se nalazila u 26. godini života. Kao izvrstan stručnjak voljela je svoje nastavne predmete i tu je ljubav uspješno prenosila i na svoje učenike... Svojim se radom ubrzo afirmirala kao vrsna i izuzetno voljena profesorica".

U zbirci novela i pripovjedaka "Nemiri u raju" ima još niz književnih opisa o učenicima, učeničkim roditeljima, obiteljskom i školskom odgoju, učiteljima i profesorima. Posebno se ističu dojmljiva sjećanja profesora Petra Katušića na njegove osnovnoškolske dane i srednjoškolske ljetne ferije koje je provodio u svom rodnom selu. Sve je to, ukupno uzevši, dato nenametnuto, kao nešto što je sastavni dio života.

Perić je iskusan pisac. Njegova je književna naracija istkana nadahnutom imaginacijom i maštovitošću. Čitajući i ovo, njegovo najnovije književno djelo, pisano bogatim jezikom i izgrađenim stilom, čitalac će se susresti s istinskom misijom književnog kazivanja i imati pravi užitak čitanja.

Dr. sc. Franko Mirošević

